Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

Μιὰ Λιβερπουλέζικη φημερίδα γράφει σὲ κύριο ἄρθρο:

Τὸ Λίβερπουλ ἔχει περισσότερους ἀνεπτυγμένους παρ' ὅτι πολλοὶ ἀπὸ μᾶς τὸ φαντάζουνται, καὶ μάλιστα ἀνάμεσα σ' ἀνθρώπους ποὺ δὲν καυχιοῦνται γιὰ Πανεπιστημιακὴ μόρφωση καὶ ποὺ δὲν ἀρκοδιάζεψν ἀκαδημαϊκοὺς τίτλους ὕστερα ἀπὸ τὄνομά τους. Κ' ἔτσι πλουτίζουν τὴ μάθηση ἀνθρῶποι δουλευτάδες, ἀνθρῶποι ποὺ ὅλη τὴ μέρα τους τὴν ἔχουν ἀφιερωμένη σ' ἐμπορικὴ ἐνέργεια, τέτοια, ποὺ καὶ μονάχη της φαίνεται ἄξια νὰ ἀξιωθῇ κάθε πνευματικὴ ἐνέργεια.—Ξέρουμε ἕναν ποὺ, ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ ἀφήσει τὸ γραφεῖο του, ἀφιερώνει ὅλες του τὶς βραδιὲς στὴ σπουδὴ τῆς Ἱσπανικῆς Φιλολογίας, ποὺ ξέρει κατὰ βάθος. Ἄλλος, τὶς νυχτιὲς καὶ τὸ πρωϊνό του, καταγίνεται μὲ τὸ μικροσκόπιο καὶ ξετάζει μὲ λεπτομέρεια τὴ γονιμοποίηση τῶν τσαμιῶν, καὶ μιὰ τέτοια ξέταξη χρειάστηκε προπαρασκευαστικὴ ἐργασία ἀμέτρητη. Πολλὰ ἄλλα τέτοια παραδείγματα ἴσως μπορούσαμε νὰ φέρουμε.

Αὐτοὺς ὅλους τοὺς πρωτοστατικοὺς καὶ μετριόφρονες δουλευτάδες μᾶς θύμισε ἡ μετάφραση τῆς Ἰλιάδας (1) ποὺ ἔκανε στὴ νέα Ἑλληνικὴ ὁ κ. Ἀλέξανδρος Πάλλης, ὁ διευθυντὴς, στὴν πόλη μας, τοῦ καταστήματος τῶν Ἀδ. Ράλλη. Δὲ σκοπεύομε νὰ μιλήσωμε ἐδῶ γιὰ τὴν ἄξια τῆς μετάφρασης αὐτῆς. Τέτοια κριτικὴ χρειάζεται πρῶτα πρῶτα μιὰ προκαταρκτικὴ συζήτηση γιὰ νὰ δοῦμε ποιὰ εἶναι τὰ συστατικὰ καλῆς γλώσσας στὰ σημερινὰ Ἑλληνικά. Ὁ κ. Πάλλης βέβαια κλίνει μὲ τὴ γνώμη πῶς ἡ ὁμιλούμενη γλῶσσα πρέπει νὰ εἶναι τὸ ὄργανο κάθε σύγχρονης φιλολογίας ποὺ ἐλπίζει νὰ ζήσῃ. Τέτοια ἰδέα δὲν εἶναι τοῦ γούστου πολλῶν συμπατριωτῶν του· καὶ ἡ μέθοδο, ποὺ εἶχε ἐφαρμόσει πιστὰ στὴ θεωρία του, σὰ μετάφρασε τὸ Βαγγέλιο στὰ σημερινὰ Ἑλληνικὰ (2), εἴτανε, τὸ θυμούμαστε, ἡ αἰτία ταραχῶν κ' αἱματοχυσιῶν στὴν Ἀθήνα.

Δὲν μπορεῖ ὅμως κανεὶς ν' ἀρνηθῇ τὴ φιλολογικὴ ἐνεργητικότητα ποὺ ἔχει μέσα του ὁ κ. Πάλλης· καὶ μπορεῖ κανεὶς εὔκολα νὰ τὴν καταλάβῃ, ἂν συλλογιστῇ πῶς τὰ 24 ψηφιὰ τῆς Ἰλιάδας ἔχουνε τόνα μὲ τἄλλο, ἀπάνω κάτω 700 ἀράδες τὸ καθένα. Γιὰ τοὺς Ἐγγλέζους ἀναγνῶστες ὑπάρχει ἕνα τοῦ ἔργο ποὺ εὔκολα μπορεῖ νὰ τοὺς δειξῇ τὴν ἀξία τῆς δουλείας ποὺ κάνει. Σ' ἕνα βιβλιαράκι μὲ τίτλο: «Μερικὰ σημειώματα στὰ κατὰ τὸ Μάρκο καὶ κατὰ τὸ Μαθθαῖο Βαγγέλια» (3) ὁ κ. Πάλλης μεταχειρίστηκε τὴ μάθησή του στὰ σημερινὰ Ἑλληνικὰ γιὰ νὰ λύσῃ πολλὰ κριτικὰ προβλήματα. Τὴ μελέτη αὐτὴ ποὺ δημοσίεψε ἀπὸ δῶ καὶ δυὸ χρόνια, τὰ σπουδαῖα μας περιοδικὰ, θεολογικὰ καὶ λαϊκὰ, δεχτήκανε πολὺ εὐνοϊκά.

Ἂν καὶ μερικά του σχόλια μπορεῖ νὰ εἶναι τολμηρὰ καὶ φανταστικὰ, δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία πῶς ὁ συγγραφέας, κι ἂν ἀκόμα οἱ θεωρίες του φανοῦν ἀπαράδεχτες, μπόρεσε νὰ φωτίσῃ πολλὰ δύσκολα χωρία ποὺ ὡς τώρα οἱ κριτικοὶ τὰ ξαπολύσαν, μὴ βρίσκοντας τρόπο νὰ τἀρμηνέψουν. Ἕνα δυὸ παραδείγματα θὰ δοῦν ἐδῶ μὲ διαφέρο ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἀναγνῶστες μας δὲν εἴχανε τὴν εὐτυχία νὰ διαβάσουνε τὸ βιβλίο αὐτό. Εἶναι βέβαιο, ἂν κι ὄχι πολὺ γνωστό, πῶς τὸ κείμενο τῆς Νέας Διαθήκης εἶναι τόσο χαλασμένο σὲ μερικὰ μέρη, ποὺ οἱ δικοί μας οἱ μεταφραστὲς, ἀκόμα κ' ἐκεῖνοι ποὺ ἔβγαλαν τὴν Ἐπιθεωρημένη Ἔκδοση (Revised Version) δὲν μπόρεσανε νὰ βγάλουνε νόημα σὲ μερικὰ χωρία. Ἕνα χτυπητὸ παράδειγμα βρίσκεται στὸ Κεφ. Ζ' παραγρ. 3 τοῦ κατὰ τὸ Μάρκο Εὐαγγέλιου: «Οἱ γὰρ Φαρισαῖοι »καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται »τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσι, κρατοῦντες τὴν παρά»δοσιν τὴν πρεσβυτέραν». Ἡ Ἐπιθεωρημένη Ἔκδοση ξηγᾷ μὲ τὴ λέξη «diligently = ἐπιμελῶς» τὸ «πυγμῇ». οἱ περισσότεροι ἀναγνῶστες φυσικὰ παραδέχουνται σωστὴ τέτοια μετάφραση, κι ὅμως, ἡ λέξη στὸ πρωτότυπο «πυγμῇ» καθὼς τὸ σημειώνει στὸ περιθώριο κ' ἡ Ἐπιθεωρημένη Ἔκδοση σημαίνει «μὲ τὴ χοῦφτα» καὶ, καθὼς παρατηρεῖ ὁ κ. Πάλλης «νὰ πλένῃ κανεὶς τὰ χέρια του μὲ τὶς χοῦφτες »του δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἕνας ἀτελίστατος »τρόπος πλυσιμάτου, ὅσο κι ἂν προσπαθῇ κανεὶς »ν' ἀποδείξῃ τὸ ἐναντίο».

Οἱ μεταφραστάδες μας, μὴ ξέροντας τὰ Νεο-Ἑλληνικὰ, δὲν μποροῦσανε νὰ κάνουνε τέτοιο συλλογισμὸ καὶ μετάφρασανε μὲ τὴ λέξη diligently τὸ «πυγμῇ» χωρὶς κανένα λόγο, καθὼς μπορεῖ νὰ τὸ βεβαιωθῇ ὁ καθένας κι ἀπὸ τὸ μεγάλο λεξικὸ τῶν Lidel and Scott. Ὁ κ. Πάλλης προτείνει μιὰ πολὺ μικρὴ μεταβολὴ στὸ κείμενο καὶ λέει πῶς τὸ «πυγμῇ» πρέπει νὰ διαβαστῇ «πηγῇ» δηλ. μὲ φρέσκο νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι.

Ἄλλο παράδειγμα στὸ ἴδιο κεφάλαιο τοῦ κατὰ τὸ Μάρκο Βαγγέλιου (παρ. 19): «καθαρίζον πάντα τὰ βρώματα». Αὐτὸ ἡ Ἐπιθεωρημένη Ἔκδοση τὸ μεταφράζει: Αὐτὸ, Εἶπε, «παστρεύει ὅλα τὰ κρέατα». Ἐδῶ οἱ δικοί μας μεταφραστάδες ξηγοῦν τὸ νόημα μπάζοντας στὴ μετάφραση «αὐτὸ, Εἶπε» (This He said) ποὺ δὲν ὑπάρχει διόλου στὸ πρωτότυπο. Ὁ κ. Πάλλης, ἐπειδὴ ξέρει τὴ «Νέα Ἑλληνικὴ», ἡ ὁποία συγγενεύει μὲ τὴ γλῶσσα τοῦ Βαγγελιου πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀρχαία, παρατηρεῖ, καὶ μᾶς καταπείθει κάπως, ὅτι ἡ λέξη «βρώματα» πρέπει νὰ μεταφραστῇ «ἀκαθαρσίες» κ' ἡ φράση τότε διαβάζεται: «καὶ παστρεύει κάθε ἀκαθαρσία» κ' ἔτσι φαίνεται λογικὴ συνέπεια τῆς προηγούμενης φράσης. Πολλὰ τέτοια διορθώματα ἔχει τὸ βιβλιαράκι τοῦ κ. Πάλλη· μὰ εἴπαμε ἀρκετὰ γιὰ ν' ἀποδείξουμε πῶς ἕνας Μπαμπακοέμπορος τοῦ Λίβερπουλ μπορεῖ περίφημα νὰ βοηθήσῃ τοὺς κριτικούς. Κι αὐτὸ μᾶς ξαναφέρνει στὴν θεωρία ποὺ εἴπαμε στὴν ἀρχὴ αὐτουνοῦ τοῦ ἄρθρου, δηλ. πῶς τὸ Λίβερπουλ ἔχει περισσότερους ἀνεπτυγμένους ἀνθρώπους ἀπ' ὅτι πολλοὶ ἀπὸ μᾶς τὸ φαντάζουνται.

(1) Ἡ Ἰλιάδα μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη 1904.

(2) Ἡ Νέα Διαθήκη, κατὰ τὸ Βατικανὸ χερόγραφο—μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη 1902.

(3) A few Notes on the Gospels according to St. Mark aud St, Matthew based chiefly on Modern Greek by Alex. Pallis 1902.—
Ὅλα στὸ The Liverpool Booksellers Co Ltd. 70 Lord St. Liverpool.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Στὸ τελευταῖο φυλλάδιο τοῦ «Ἀκρίτα», ἡ δ. Αἰμιλία Κούρτελη., ποὺ γράφει καὶ τόσο ὄμορφους στίχους, ἔγραψε λίγα λόγια μὰ γνωστικὰ γιὰ τὴν «Ἰλιάδα» τοῦ Πάλλη.

— Κεῖνο μάλιστα ποὺ λέει «πῶς θάρθεῖ γρήγορα ἡ βλογημένη μέρα νὰ δοῦμε τὴν «Ἰλιάδα» τοῦ κ. Πάλλη νὰ διαβάζεται στὰ σχολεῖα, γιατὶ τότε μονάχα θὰ μποροῦνε νὰ ποῦνε οἱ Ρωμιοὶ, καὶ μόνον τότε, πῶς διάβασαν κ' ἔνοιωσαν «Ὅμηρο», μᾶς φάνηκε σὰν προφητεία, γιατὶ σὰν προφητεία βγαίνει κι ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῆς καλῆς κόρης ποὺχει τὸ χάισμα νὰ ξεχωρίζει τὰ καλὰ βιβλία καὶ νὰ ἐκθέτει στὸ χαρτὶ τόσο ὄμορφα τὶς σκέψες της.

— Πῶς ἔχουμε ψεῦτες κριτικοὺς—μονάχα ψεῦτες;—δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ τὸ φωνάζουμε.

— Νὰ τώρα τελευταῖα κ' ἕνας κύριος, γράφοντας γιὰ τὴν παράσταση τοῦ «Φάουστο», μᾶς βεβαίωνε μ' ὅρκο πῶς πλάϊ του στὸ θέατρο καθότανε μιὰ Ἀθηνιωτοπούλα—συγνώμη, κ. Νέη, ποὺ μαγαρίζουμε τὶς Ἀ θ ῆ ν ε ς

μάγια τοὔκανε ποὺ τἄξερε, μὰ τοῦ ἀρρώστου ἡ φωνὴ πνιγότανε, μάθρα τόξα τριγύρισαν τὰ μάτια του καὶ στοὺς θρήνους τῆς γολανομάτας δὲν μπόρεσε νἀποκριθῇ. Μέρες πολλὲς ἀγκομαχοῦσε ἐκεῖνος, μέρες πολλὲς τὰ μάτια της κοκκίνιζαν ἀπὸ τὸ κλάμα ἐκεινῆς.

Ὥσπου ἕνα χάραμα ἀκούστηκε τῆς κουκουβάγιας ἡ βραχνὴ φωνὴ στὴ στέγη τοῦ καλυβιοῦ καὶ τὰ σκυλιὰ μαζεφτήκανε στὴν πόρτα οὐρλιάζοντας καὶ ἡ φωνή τους σπάραζε τὴν καρδιὰ τῆς ἔρημης νεράϊδας. Σὰν ἔπαψε τῆς κουκουβάγιας ἡ φωνὴ καὶ τὰ σκυλιὰ σκορπιστήκανε χωρὶς πιὰ νὰ οὐρλιάζουν, ἡ γαλανομάτα μισόγυμνη μὲ ξέπλεγα μαλλιὰ βγῆκε στὴν πόρτα. Ὤ! δὲν ἔκλαιγε πιὰ, τὸ μάτι της εἴτανε σουγλερὸ καὶ κοίταζε στὸ ἄπειρο, τὰ χείλια της δὲν ψιθύριζαν τίποτις κ' εἴταν ἀκίνητη σὰν ἄγαλμα. Ὤ! εἴταν τὸ ἄγαλμα τῆς λύπης.

* *
*

— Τὰ πόδια μου μαράθηκαν, τὰ χέρια μου κρυώνουνε... Διὲς πῶς κατεβαίνουν τὴ θεόρατη σκάλα οἱ ἀγγέλοι...

— Κλεῖσ' τὰ μάτια σου, ἀγαπημένη μου Πιπίκα, κλεῖστα... Ὤ! ὁ ἔρχομός τους... Σὰ σβύσει ἡ χαρὰ, ἔρχεται ἡ λύπη νὰ σβύσῃ, ἡ λύπη

* *
*

Καὶ ἡ νεράϊδα ἀμίλητη μάζεψε κλωνάρια δάφνης κ' ἔκανε τὸ φέρετρο. . Ὦ θεῖο φέρετρο. Ἐκεῖ ἔβαλε τὸν καλό της καὶ τόνε θρήνησε κι ὁ θρῆνος της σκορπίστηκε στὸ ἄπειρο, σκορπίστηκε, σκορπίστηκε. Κ' οἱ νεράϊδες οἱ συντρόφισσές της τὸν ἔνοιωσαν καὶ πάψαν τὸ χορό τους τὸν τρελλὸ καὶ τοὺς ὡραίους κύκλους ποὺ κάνανε μὲ τὸ γυμνό τους τὸ κορμὶ καὶ θρήνησαν κι ἀφτὲς καὶ θρήνησαν τὴ λύπη της κ' εἴταν ὁ θρῆνος τους μυριόστομος... Εἶχαν ξεχάσει τὴν κατάρα τους.

* *
*

— Διὲς ἀφτὸ τὸ μάθρο τὸ πουλί... στὸν ὦμο μου κάθεται καὶ κάτι κελαϊδεῖ... Ὤ! τί μονότονη ποὺ εἶναι ἡ φωνή του.

— Μονότονο εἶναι τὸ τραγούδι τῆς ζωῆς...

— Οἱ ἀγγέλοι τραβάζουνται... τί ὀχλοβοή .. στ' ἀφτιά μου ἔρχουνται οἱ φωνές τους.

— Βλέπεις ἐκεῖνο τὸ κρυσταλλένιο παλάτι πίσωθέ τους;.. Χαρὲς εἶναι ἐκεῖ ..

— Τίποτα δὲ βλέπω... τὰ μάτια μου μάθρισαν. ἡ καρδιά μου σφίγγει καὶ δὲ νοιώθω τοὺς χτύπους της.

— Ὤ! λύπη ποὺ σβύνεις!

— Ὁ ἥλιος βασίλεψε.

— Ποῦν' τὰ λουλούδια;

— Περνοῦμε τὸ ποτάμι... Διὲς, διὲς ἀντίκρυ πῶς εἶναι οἱ ἄνθρωποι... σκελετοί, σκελετοί.

— . . .

— Δὲν ἀκούω τὴ φωνή σου ..

— . . .

— Βαρειὰ πέφτεις στὸ πλεβρό μου, τὰ χέρια σου εἶναι παγωμένα.

— . . .

— Ἄνοιξ' τὰ μάτια σου, ἀγαπημένη μου Πιπίκα, παραμύθι εἶναι. δὲν εἶναι φόβος... δὲ νοιώθεις τὰ λουλούδια νὰ μυρίζουνε. δὲν ἀκοῦς νὰ πουλιὰ νὰ κελαιδοῦνε... Σβύνει κ' ἡ λύπη καθὼς σβύνει κ' ἡ χαρά ., Ὤ! τριαντάφυλλα τοῦ Ἠλιογάβαλου πληγὲς, μοῦ δίνει ἡ θύμησή σας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ
ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ
ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82
ΔΕΧΕΤΑΙ 3—5 Μ.